НАУКОВИЙ СУПРОВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Валентина РАДКЕВИЧ, директор Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України

Провідною ознакою сучасного постіндустріального суспільства є потужний вплив на всі сфери його життєдіяльності технологічних, соціальних і техносоціальних трендів, що детермінують інтенсивну цифровізацію, автоматизацію, роботизацію всіх галузей економіки, розвиток мережевого суспільства, глобалізацію та екологізацію державної політики, зокрема у сфері професійної (професійно-технічної) освіти. Відповідно до цього зумовлюється необхідність модернізації професійної (професійно-технічної) освіти шляхом: реформування системи управління закладами професійної (професійно-технічної) освіти зі створенням їх нової архітектури та розвитком системи взаємодії зі стейкхолдерами в рамках державно-приватного партнерства, зростанням їхньої автономії; розроблення та впровадження нових форм здобуття освіти (дуальної, дистанційної, змішаної) та методів організації освітнього процесу; актуалізації ролі науково-експериментальної, аналітичної, дорадчої діяльності педагогічних колективів закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Таким чином, перед системою професійної (професійно-технічної) освіти постає надважливе завдання – привести її якість у відповідність до викликів сучасності. Це завдання відображено в одній із 17-ти цілей стратегій Сталого розвитку «Україна – 2030» – «Якісна освіта». Досягнення означеної цілі та вирішення низки пов’язаних із цим завдань потребують також якісного науково-методичного супроводу, який упродовж багатьох років здійснює Інститут

професійно-технічної освіти НАПН України, виступаючи науковою платформою забезпечення якості національної професійної (професійно-технічної) освіти.

З огляду на викладене, основними напрямами діяльності Інституту ПТО НАПН України із забезпечення якості професійної (професійно-технічної) освіти є вдосконалення: освітнього середовища; системи оцінювання здобувачів освіти; підвищення рівня готовності педагогічних працівників до модернізаційних змін, а керівників – до реалізації управлінських процесів на інноваційних засадах. Так, для вдосконалення освітнього середовища закладів професійної (професійно-технічної) освіти Інститутом ПТО НАПН України було проведено спеціальне дослідження теоретичних і методичних засад створення інформаційно-освітнього середовища для підвищення якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників. За результатами цього дослідження розроблено та впроваджено низку педагогічних інновацій. Серед них найбільш цінними є: концепція проєктування інформаційно-освітнього середовища закладів професійної (професійно-технічної) освіти, провідна ідея якої полягає у забезпеченні електронної взаємодії між суб'єктами освіти, реалізації педагогічних, організаційних, соціальних, комунікативних зв'язків і умов для електронної навчально-методичної підтримки освітнього процесу; контент-бібліотека зі значним переліком електронних освітніх ресурсів навчальних дисциплін професійно-практичного та соціально-економічного спрямування, електронних енциклопедій і довідників; система дистанційного навчання, що охоплює цілі, зміст, методики, засоби навчання, оцінювання та самооцінювання результативності дистанційного навчання майбутніх кваліфікованих робітників. Практичне значення мають також методики проєктування дистанційних курсів для системи професійної (професійно-технічної) освіти та організації самостійної роботи здобувачів освіти засобами дистанційного навчання. Із питань удосконалення освітнього середовища закладів професійної (професійно-технічної) освіти в Інституті ПТО НАПН України було підготовлено і захищено кілька кандидатських і докторських дисертацій, з текстом яких можна ознайомитися на сайті Інституту за адресою: https://ivet.edu.ua/repozytarii/baza-dysertatsii .

Для вдосконалення системи оцінювання здобувачів освіти науковцями Інституту ПТО НАПН України розроблено: концепцію стандартизації професійної підготовки здобувачів освіти як теоретичну основу формування готовності педагогічних працівників до компетентнісно-орієнтованої підготовки майбутніх фахівців у закладах освіти; методику розвитку самоосвітньої компетентності здобувачів освіти, згідно з якою забезпечується активний розвиток їхніх самоосвітніх здатностей щодо опанування компетентнісно-орієнтованим змістом навчання; технологію тестового контролю успішності навчання, метою якої є надання педагогічним працівникам дієвого екструментарію об'єктивного оцінювання компетентнісних досягнень здобувачів освіти; методику моніторингу і контролю успішності дистанційного навчання кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, що дає змогу активніше впроваджувати мережеві технології, автоматизовувати контроль знань, підвищувати якість і об'єктивність оцінювання дистанційного навчання; методику оцінювання результатів проєктної діяльності здобувачів освіти на основі відповідних критеріїв і процедур.

З метою підвищення рівня готовності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти до модернізаційних змін науковцями Інституту ПТО НАПН України запропоновано низку методик і технологій, а саме: розвитку професійної, енергоефективної, екологічної, здоров'язбережуваної компетентності; правової культури; готовності до стандартизації професійної підготовки майбутніх фахівців; організації дуальної форми навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти; застосування системи дистанційного професійного навчання. Перспективною педагогічною інновацією є розроблені в Інституті ПТО НАПН України SMART-комплекси навчальних дисциплін для різних галузей економіки. Це комплексні, інформаційні, динамічні системи навчально-методичного спрямування, які відповідають SMART-критеріям і мають статичний, динамічний і середовищний складники, що надають цілісну інформацію про навчальний предмет з можливістю оперативного доступу до навчального

контенту з будь-якого місця (за умов доступу до мережі Інтернет), забезпечують оперативне оцінювання результатів навчальної діяльності здобувачів освіти. Широке розповсюдження мають проєктні технології, методики формування кар'єрної і підприємницької компетентностей та багато інших інновацій, з якими можна ознайомитися на сайті Інституту: https://ivet.edu.ua/. Професійна компетентність педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти вдосконалюється шляхом їхнього навчання в магістратурі, аспірантурі та докторантурі Інституту ПТО НАПН України, а також через їхню участь у вебінарах, семінарах, науково-практичних конференціях, що систематично проводяться науковцями з актуальних проблем модернізації професійної (професійно-технічної) освіти.

Для підвищення рівня готовності керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти до здійснення управлінських процесів на інноваційних засадах науковцями Інституту ПТО НАПН України обґрунтовано особливості управління сучасним закладом освіти як проєктно-орієнтованою організацією із застосуванням програмного забезпечення управління проєктною діяльністю педагогічних працівників. Застосування проєктно-цільового підходу уможливлює інтеграцію освіти з наукою і виробництвом шляхом залучення до управління соціальних партнерів, створення освітньо-виробничих кластерів, проведення форсайт-проєктів. Реалізації цих напрямів сприяють: підготовлені, апробовані і впроваджені в практику управлінської діяльності закладів професійної (професійно-технічної) освіти методика маркетингового управління; технологія проєктного менеджменту; технологія розвитку соціального партнерства; дорожня карта для роботодавців з упровадження дуальної форми здобуття освіти.

Переконані, що науковий супровід забезпечення якості національної професійної (професійно-технічної) освіти сприятиме підготовці очікуваних суспільством та ринком праці спеціалістів цифрової економіки – готових ефективно й успішно працювати в динамічних умовах постіндустріального суспільства.